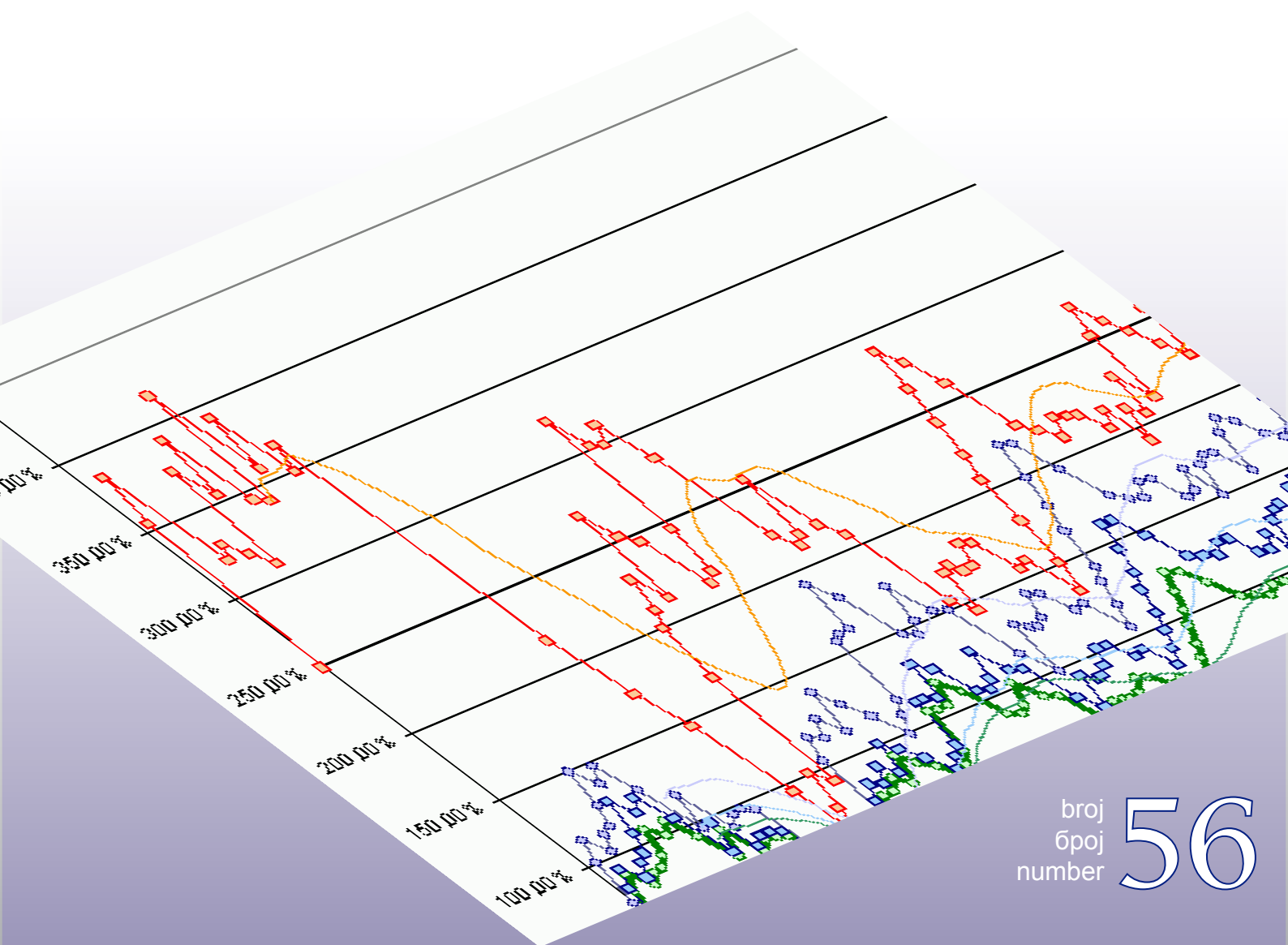

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Tax Authority

Oma Bilten

broj
број
number

56

Uz ovaj broj

Naplata prihoda u prva dva mjeseca ne daje puno optimizma. Prema preliminarnim izvještajima UIO prihodi od indirektnih poreza u BiH u prva dva mjeseca 2010. godine veći su za skromnih 1,25% u odnosu na prva dva mjeseca 2009.godine. S obzirom da su u realizaciju prva dva mjeseca 2010.g. uključeni i efekti primjene novog Zakona o akcizama (povećanje stope putarine i dvostruko povećanje posebne akcize na cigarete) može se zaključiti da su učinci ispod očekivanih. Iako se trend smanjenja uvoza u 2010.g. može smatrati pozitivnim s obzirom na vanjskotrgovinski deficit, imajući u vidu negativne trendove u naplati PDV-a može se zaključiti da je potrošnja i dalje u padu. Pored toga, fiskalne kontrakcije i smanjenje plata, penzija i socijalnih davanja produbljuju depresiju ukupne potrošnje. Porast izvoza u posljednja dva mjeseca može se smatrati prvim signalom blagog oporavka, no, veće efekte na potražnju, a time i na prihode od indirektnih poreza, možemo očekivati tek u narednom razdoblju kada se potroše zalihe materijala i gotove robe.

Izmjene zakonskog okvira za oporezivanje cigareta i početak usklađivanja pravila oporezivanja cigareta sa minimalnim standardima u EU su donijeli, neočekivano, puno turbulencija na tržištu. U svjetlu primjene novog Zakona i dešavanja na tržištu cigareta u BiH u ovom broju donosimo analizu strukture potrošnje cigareta u BiH akciza, u opsegu koji to omogućavaju raspoloživi podaci i evidencije. Analiza vanjskotrgovinske razmjene u 2009.godini, koju dajemo u nastavku, pokazaće nam promjene u strukturi i obimu razmjene koje su rezultat, u prvom redu, djelovanja globalne ekonomske krize.

U ovom broju objavljujemo i analizu finansiranja kantona u FBiH iz transfera indirektnih poreza, te preliminarni konsolidirani izvještaj opće vlade BiH za 2009.g. koji uključuje fiskalne operacije budžeta BiH, entiteta, Brčko Distrikta i kantona.

dr.sc. Dinka Antić
šef Odjeljenja

Sadržaj:

Najnovija kretanja na tržištu cigareta u Bosni i Hercegovini	2
Prihodi od indirektnih poreza u kantonima FBiH	6
Robna razmjena u periodu januar-decembar 2009.g.	9
Konsolidovani izvještaji: BiH, Brčko, entiteti, kantoni, I-XII 2009	14
Konsolidovani izvještaji: Kantoni	16

tehnička obrada : Sulejman Hasanović, IT saradnik
prevod : Edin Smailhodžić

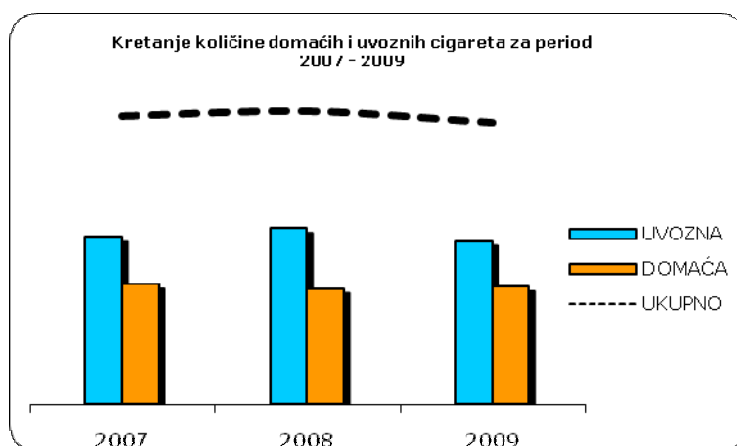
Najnovija kretanja na tržištu cigareta u Bosni i Hercegovini

(autor: Aleksandar Eskić, makroekonomista u Odjeljenju)

Novi Zakon o akcizama u BiH, koji se počeo primjenjivati od 01.07.2009. godine, uticao je na promjenu poslovnog ambijenta kada govorimo o tržištu cigareta u Bosni i Hercegovini. Grubo rečeno, glavna novina je uvođenje specifične akcizne obaveze koja se povećava svake godine u skladu sa odlukom Upravnog odbora Uprave za indirektno oporezivanje, a najmanje za 7.5 KM na 1000 cigareta tj. 15 feninga po pakovanju (kutiji) od 20 cigareta. Isto tako, tzv. *ad valorem* akcizna obaveza sada iznosi 42% maloprodajne cijene uključujući sve poreze, koja mora da bude jasno istaknuta na poreskoj markici na svakoj kutiji cigareta, a što približno korespondira sa stopom akcizne obaveze od 49% na maloprodajnu cijenu umanjenu za porez na dodatnu vrijednost prema prethodnom Zakonu o akcizama (Službeni glasnik BiH br. 62/04) koji je važio do polovine 2009. godine. Sve ovo je urađeno kako bi naš regulativni okvir uskladili sa tada važećim evropskim direktivama koje regulišu promet, visinu i obračun akcizne obaveze na cigarete (duhan i duhanske prerađevine).

Pri tome je bitno istaknuti da motivi za ovakav tretman cigareta nisu isključivo fiskalne prirode. No, ono što se desilo u BiH je da su uslijedile dvije izmjene visine akciznih obaveza za relativno kratak period od 6 mjeseci kako bi u dogledno vrijeme dostigli minimalno akcizno opterećenje cigareta koje je tada iznosilo 64 EUR na 1000 cigareta tj. 1.28 EUR po pakovanju od 20 cigareta u Evropskoj uniji. Činjenica je da se ova izmjena regulatornog okvira desila upravo u momentu kada je privreda Bosne i Hercegovine počela osjećati uticaje ekonomske krize koja se reflektovala kroz smanjenje obima privrednih aktivnosti, smanjenja zaposlenosti, povećanja stope nezaposlenosti, smanjenja plata prvenstveno u javnom sektoru, koji je utoliko značajan zbog svoje veličine, kao i smanjenja realno raspoloživog dohotka za podmirivanje potreba građana. Ipak, ono što je bilo nejasno je koliko će to uticati na potrošnju cigareta u BiH ako uzmemo u obzir istorijsku neelastičnost potrošnje ove robe u kratkom roku. Upravo zbog izmijenjene politike tretmana cigareta i povećanja akciznog opterećenja na njihov promet/potrošnju, bilo je jasno da će duhanska industrija morati proporcionalno, ili čak iznadproporcionalno, prevaliti poresku obavezu na krajnjeg potrošača. Ono što je bilo nejasno je koliko će to zapravo iznositi i kako će potrošači reagovati na to povećanje maloprodajne cijene cigareta. Pokazalo se da je svaki akter na strani ponude odabrao svoj put kako bi učvrstio ili poboljšao svoju poziciju na tržištu i maksimizirao dobit nastojeći pri tome da izbalansira kratkoročne i srednjoročne ciljeve. U svakom slučaju, ponašanje svakog od njih je bilo veoma različito prvenstveno prilagođeno njihovoj ponudi, ukupnoj ponudi, potrebama njihovih potrošača, kao i ukupnoj potražnji u novonastalim uslovima na tržištu cigareta.

Sada, već nakon nešto više od 6 mjeseci primjene novog Zakona o akcizama imamo ispoljene tendencije glavnih aktera na tržištu cigareta i rezultate njihovih interakcija. Na donjem grafikonu smo predstavili kretanje ukupne količine cigareta, kao i po osnovnim komponentama; uvozne i domaće. U tabeli koja slijedi predstavljeni su indeksi promjene potrošnje uvoznih i domaćih cigareta za 2008. i 2009. godinu uzimajući pri tome 2007. godinu kao baznu (indeks = 100).

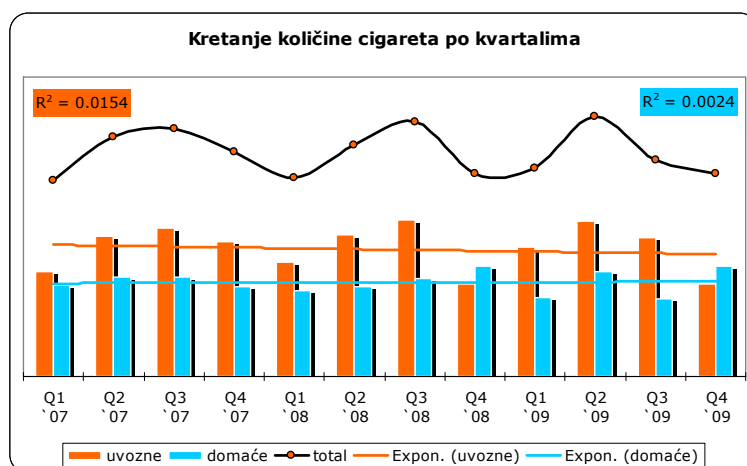

2007=100	2008	2009
<i>UVOZNA</i>	<i>105.45</i>	<i>97.68</i>
<i>DOMAĆA</i>	<i>96.40</i>	<i>97.98</i>
<i>UKUPNO</i>	<i>101.66</i>	<i>97.81</i>

Iz gornje tabele vidimo da, nakon povećanja ukupne potrošnje cigareta u 2008. godini za ukupno 1,66% pri čemu su uvozne cigarete iskazale tendenciju rasta od 5,45%, u narednoj 2009. godini dolazi do promjene trenda i pada potrošnje cigareta za preko 2% u odnosu na bazni period. Pri tome bilježimo približno podjednak pad potrošnje, kako uvoznih tako i domaćih cigareta, u odnosu na bazni period. Ako stavimo ove pokazatelje za 2009. godinu u odnosu na prethodnu 2008. godinu dolazimo do zaključka da je tržište cigareta još više komprimiralo sa naglašenijim smanjenjem potrošnje uvoznih cigareta, dok potrošnja domaćih cigareta bilježi lagan oporavak. Prethodne ocjene važe za prethodni period i treba ih uzeti sa rezervom u smislu njihove održivosti u vremenu koje je pred nama, jer se akcizno opterećenje dodatno povećalo od 01.01.2010. godine za 7,5 KM na 1000 cigareta i različita je reakcija glavnih aktera na strani ponude; kako kod uvoznih tako i domaćih cigareta.

Ono što je takođe zanimljivo je kretanje količine potrošnje cigareta po kvartalima u posmatranom periodu. Prvi zaključak koji možemo izvesti je da je potrošnja cigareta imala sezonski karakter tj. potrošnja cigareta u drugom i trećem kvartalu je konstantno bila viša od potrošnje u preostala dva kvartala. Ovdje napominjemo da pod pojmom potrošnja zapravo podrazumijevamo dinamiku povlačenja poreskih markica za cigarete.

Dodatno, mjera disperzije potrošnje uvoznih i domaćih cigareta izražena varijansom se razlikuje takođe i to tako što je ovaj pokazatelj manji kada govorimo o potrošnji domaćih cigareta u odnosu na uvozne cigarete. To znači da je potrošnja domaćih cigareta relativno stabilnija kvartalno posmatrano u periodu 2007 - 2009.

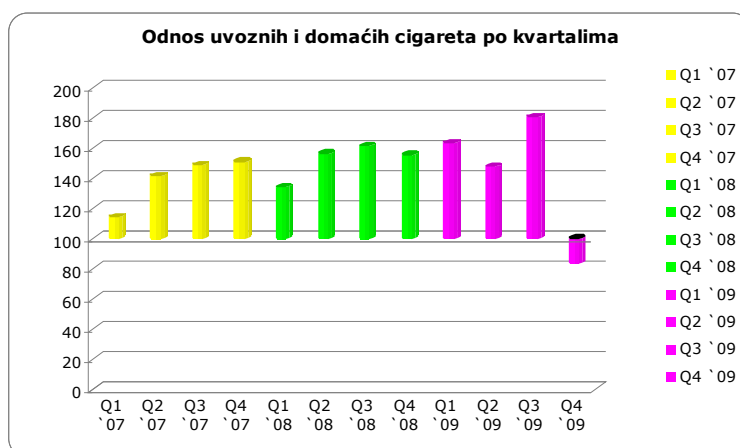

Isto tako, procijenjena funkcija potrošnje domaćih cigareta pokazuje neutralan trend za razliku od potrošnje uvoznih cigareta koja pokazuje blago negativan trend. Ovdje navodimo dodatna ograničenja koja je potrebno uzeti u obzir, uz prethodno navedena, a to je da je Fabrika duhana Mostar već nekoliko godina prestala plasirati na tržište svoje proizvode što je u određenoj mjeri uticalo na izgled gornjeg grafikona i procijenjene funkcije potrošnje domaćih cigareta.

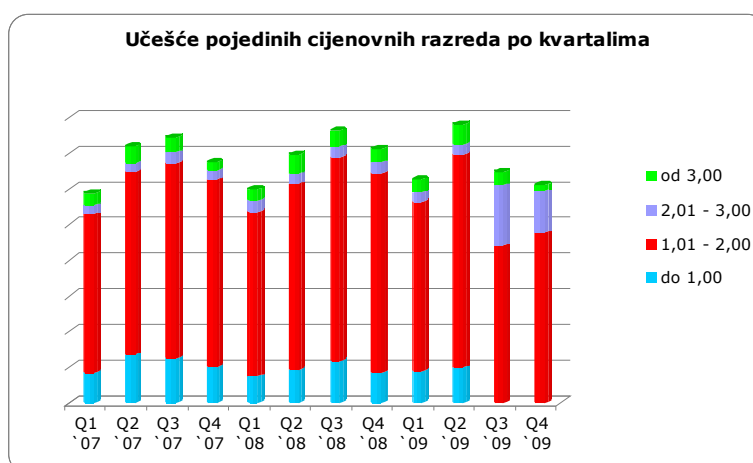
Konačno, na gornjem grafikonu vidimo da je količina potrošnje domaćih cigareta u samo dva kvartala nadmašila potrošnju uvoznih cigareta. Jedan od njih je četvrti kvartal 2009. godine i to upravo pred novo povećanje akciznih obaveza na cigarete, kao i smanjenje roka za promet cigareta sa starim poreskim markicama na 3 mjeseca. To bi moglo značiti da su uvoznici u određenoj mjeri smanjili narudžbe kako bi se pravovremeno riješili starih zaliha i ispoštovali ovu odredbu. Kao potvrda gornjoj ocjeni mogu nam poslužiti podaci o izdatim poreskim markicama za mjesec januar 2010. godine kada su uvoznici povukli skoro 3 puta više markica od domaćih proizvođača.

Na grafikonu koji slijedi vidimo kretanje odnosa uvoznih i domaćih cigareta po kvartalima za period 2007 – 2009. godina. Vidimo da je potrošnja uvoznih cigareta bila veća od potrošnje domaćih cigareta u prosjeku za 40 – 60% sa određenim izuzecima. Upravo ovi izuzeci korespondiraju sa posljednja dva kvartala 2009. godine tj. sa stupanjem na snagu novog Zakona o akcizama. Uočen je trend smanjenja narudžbi uvoznika u periodu koji prethodi povećanju akciznih obaveza što nam ukazuje na moguću činjenicu povećanih zaliha na strani uvoznika vjerovatno uzrokovanih potrebom poboljšanja indikatora interne ekonomije svakog od njih. Kao što smo ranije rekli, podaci o preuzetim poreskim markicama u mjesecu januaru tekuće godine govore u prilog ovoj ocjeni.

Q1 '07	Q2 '07	Q3 '07	Q4 '07
114	142	149	151
Q1 '08	Q2 '08	Q3 '08	Q4 '08
134	156	161	155
Q1 '09	Q2 '09	Q3 '09	Q4 '09
163	148	181	83

Na narednom grafikonu smo predstavili učešće pojedinih cjenovnih grupa u strukturi potrošnje (preuzetih poreskih markica) posmatrano po kvartalima za period 2007 – 2009. godina. Sve cjenovne kategorije smo razvrstali u 4 grupe: prva grupa obuhvata sve brendove sa maloprodajnom cijenom do 1,00 KM, druga grupa obuhvata brendove sa maloprodajnom cijenom između 1,01 i 2,00 KM, treća se odnosi na brendove sa maloprodajnom cijenom između 2,01 i 3,00 KM dok četvrta grupa obuhvata brendove sa maloprodajnom cijenom preko 3,00 KM.

Ova funkcija distribucije potrošnje zavisi od nekoliko glavnih faktora među kojima su efekti povećanja akcizne obaveze na cigarete i shodno tome primjenjene strategije učesnika na tržištu cigareta na strani ponude u smislu određivanja maloprodajnih cijena svojih brendova, kao i cjenovne elastičnosti potrošnje pojedinih brendova i preferencija potrošača uopšte.

Zaključujemo da je došlo do značajnih promjena na tržištu cigareta u BiH u veoma kratkom vremenu kao i da su učesnici na tržištu cigareta imali ograničeno vrijeme da prilagode svoje ponašanje na tržištu. U narednim izdanjima biltena, kada budemo imali više informacija o kretanjima u tekućoj godini, govorićemo o fiskalnim efektima novog Zakona o akcizama kao i izmjenama legislative koja uređuje tržište cigareta u zemljama u okruženju kao i evolucijom regulatornog okvira u samoj Evropskoj uniji.

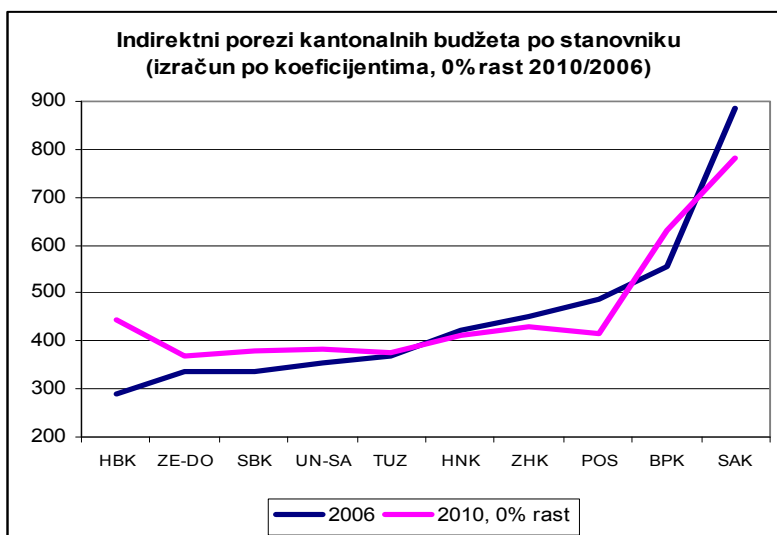
Prihodi od indirektnih poreza u kantonima FBiH

(piše: Aleksandra Regoje, makroekonomista u Odjeljenju)

Ovaj prilog predstavlja nastavak i proširenje analize procesa fiskalnog izjednačavanja u Federaciji BiH objavljene u biltenu broj 52/53. U pomenutom biltenu objavljen je prilog o uticaju procesa fiskalnog izjednačavanja na općinske prihode u FBiH. U ovom broju ćemo analizirati uticaj formule raspodjele prihoda od indirektnih poreza na kantonalne prihode - kako na kantonalne budžete, tako i na ukupno alocirane prihode od indirektnih poreza na području određenog kantona¹.

Sa donošenjem Zakona o pripadnosti javnih prihoda u FBiH iz 2006. godine kantonalnim budžetima pripada 51,48% prihoda sa Jedinstvenog računa UIO koji pripadaju FBiH, nakon izdvajanja sredstava za finansiranje javnog duga. Učešće pojedinih kantona u tom iznosu određuje se na osnovu koeficijenata raspodjele. U toku je peti od ukupno šest godina prelaznog perioda uvođenja formule za raspodjelu prihoda od indirektnih poreza, koja je zasnovana na: broju stanovnika u kantonu (57%), površini kantona (6%), te broju učenika u osnovnom (24%) i srednjem obrazovanju (13%).² U prelaznom periodu, pored navedenih kriterija, na raspodjelu utiče i istorijsko učešće kantona u prihodima od poreza na promet, čiji ponder postepeno opada. Naredne godine taj ponder će iznositi nula, što znači da će od tada raspodjela u potpunosti biti zasnovana na novoj formuli.

U grafikonu broj 1 prikazani su kantonalni prihodi od indirektnih poreza po stanovniku u baznoj (2006) i tekućoj godini izračunati prema koeficijentima raspodjele, a pod uslovima nultog rasta ukupnih prihoda za raspodjelu kantonima. U slučaju nultog rasta ukupno raspoređenih prihoda korisnicima u FBiH u periodu 2010. u odnosu na baznu 2006. godinu, rast prihoda od indirektnih poreza budžeta određenog kantona k jednak je odnosu koeficijenta raspodjele KK_{k2010} / KK_{k2006} (gdje je KK_{kn} koeficijent raspodjele kantonu k u godini n). Varijacijska širina³ tako izračunatih prihoda smanjena je za 30,8% - sa 595,8 u 2006. na 412,23 KM/st u 2010. godini.

Grafikon 1

Imajući u vidu da je raspodjela indirektnih poreza u kantonima prije uvođenja novog Zakona (2006.g) bila zasnovana na različitim kantonalnim propisima, koji su propisivali šaroliko učešće

¹ Podrazumijevaju prihode od indirektnih poreza alocirane na područje određenog kantona koji uključuju prihode koji pripadaju kantonima, općinama i direkciji za ceste datog kantona.

² Formula sadrži koeficijent za posebne rashodovne potrebe Kantona Sarajevo, te kantona sa najmanjim istorijskim prihodima od poreza na promet (Bosansko-podrinjski i Herceg-bosanski kanton).

³ Raspon između maksimalne i minimalne vrijednosti serije podataka

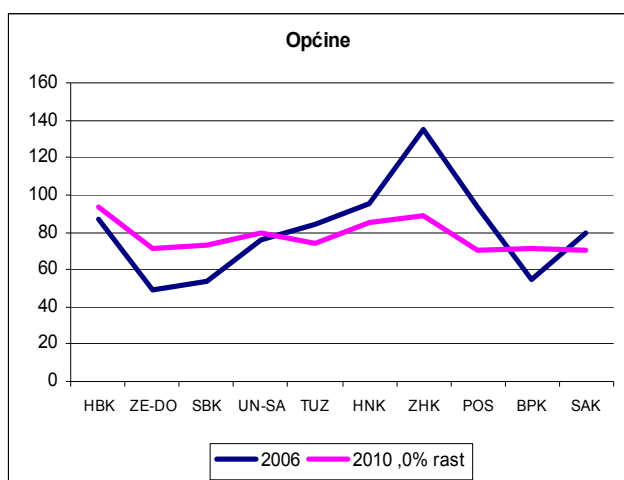
općinskih i kantonalnih budžeta u ovim prihodima u različitim kantonima, te da se sadašnji kriteriji za raspodjelu razlikuju za općine i kantone, **pravu sliku o fiskalnom izjednačavanju u FBiH dobićemo ukoliko posmatramo kretanje ukupno alociranih prihoda od indirektnih poreza na području određenog kantona.** Pogledajmo šta se dešava sa ukupno alociranim prihodima od indirektnih poreza na području pojedinih kantona, a koji uključuju prihode koji pripadaju kantonalnom budžetu, budžetima pripadajućih općina i kantonalnih direkcija za ceste, opet pod uslovom nultog rasta ukupno raspoređenih prihoda. Već smo napomenuli da kantonima pripada 51,48% prihoda sa Jedinstvenog računa UIO koji pripadaju FBiH, nakon izdvajanja sredstava za finansiranje javnog duga. Općinama u FBiH pripada 8,42%, a direkcijama za ceste 3,9% istih. Od navedenih 3,9% sredstava 60% pripada kantonalnim direkcijama za ceste, dok ostalih 40% pripada Direkciji cesta FBiH. Raspoređivanje 60% sredstava za kantonalne direkcije za ceste vrši se prema postocima primjenjivanim za raspodjelu u 2005.godini, što znači da se ti koeficijenti ne mijenjaju tokom vremena, za razliku od koeficijenata za kantone i općine⁴.

Prema tome, ukupno alocirani prihodi od indirektnih poreza na područje kantona k u godini n (U_{kn}) iznose

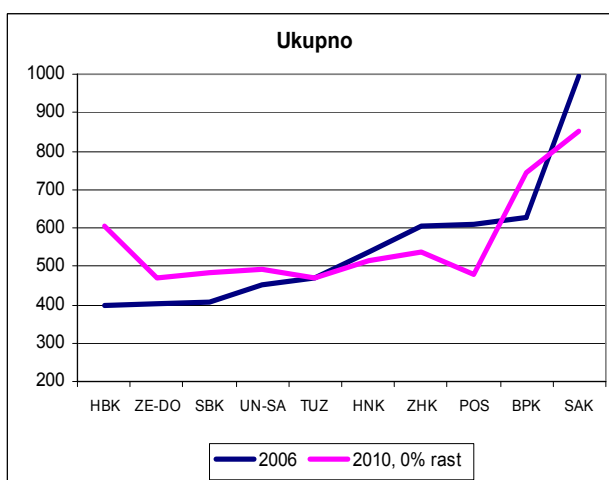
$$(1) \quad U_{kn} = R_n (0,5148 * KK_{kn} + 0,0842 * KO_{kn} + 0,039 * 0,6 KD_k)$$

gdje je R_n - ukupno raspoređena sredstva korisnicima u godini n, KO_{kn} - zbir koeficijenta raspodjele općina koje pripadaju kantonu k u godini n, i KD_k - koeficijent raspodjele direkciji za ceste kantona k .

Pogledajmo šta se dešava sa varijacijskom širinom općinskih i ukupno raspoređenih prihoda od indirektnih poreza po kantonima (grafikoni 2 i 3).

Grafikon 2

Grafikon 3

Varijacijska širina općinskih prihoda po stanovniku koje pripadaju određenom kantonu smanjena je za 71,2%, a ukupno alociranih prihoda po kantonima po stanovniku za 36,4%. Standardna devijacija⁵ podataka o prihodima od indirektnih poreza po stanovniku smanjena je za 24,6% za kantonalne budžete, 66,28% za općinske, te 27,12% za ukupno alocirane prihode kantona po stanovniku.

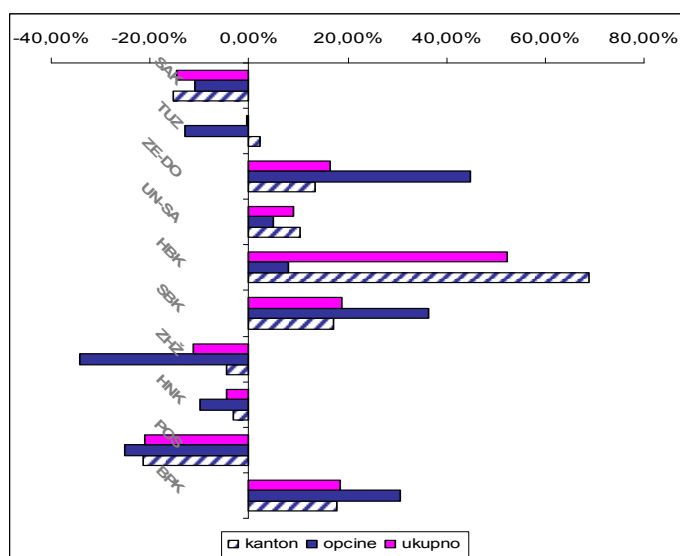
⁴ Koeficijenti raspodjele se svake godine unaprijed izračunaju za svaku pojedinu općinu i kanton, te se objave u „Uputstvu o određivanju učešća kantona, jedinica lokalne samouprave i nadležnih kantonalnih organa za ceste u prihodima od indirektnih poreza i načinu raspoređivanja tih prihoda“

⁵Mjera raspršenosti podataka u skupu - prosječno odstupanje podataka od prosjeka

U uslovima nultog rasta ukupno raspoređenih prihoda korisnicima, promjena ukupno alociranih prihoda od indirektnih poreza na području određenog kantona k jednaka je odnosu U_{k2010} / U_{k2006} . Da bi rast ukupno raspoređenih prihoda na području kantona k bio veći od rasta prihoda od indirektnih poreza kantonalnog budžeta, potrebno je da važi nejednakost $U_{k2010} / U_{k2006} > KK_{k2010} / KK_{k2006}$, odnosno (nakon sređivanja nejednakosti):

(2)

$$KO_{k2010} > \frac{0,0234 KD_k * (KK_{k2010} - KK_{k2006})}{0,0842 * KO_{k2006}} + \frac{KK_{k2010}}{KK_{k2006}} * KO_{k2006}$$

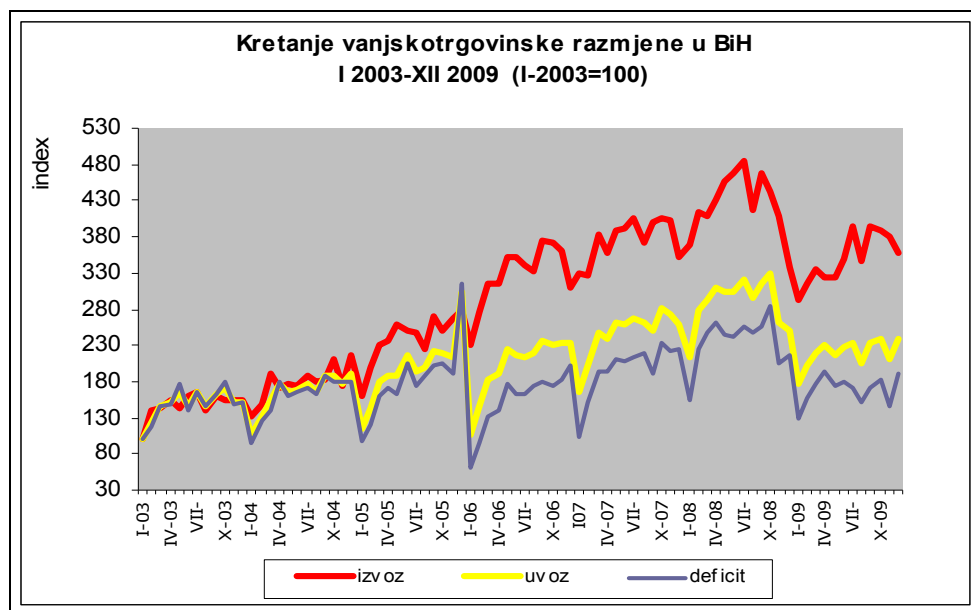
Grafikon 4

Na temelju prikaza iz grafikona br.4 zaključujemo da u polovini kantona stopa promjena općinskih koeficijenata nije bila dovoljno snažna da bi promjena ukupno alociranih prihoda od indirektnih poreza dostigla stopu promjene istih u kantonalnim budžetima.

Robna razmjena za period januar-decembar 2009.godine

(pripremila: Mirela Kadić)

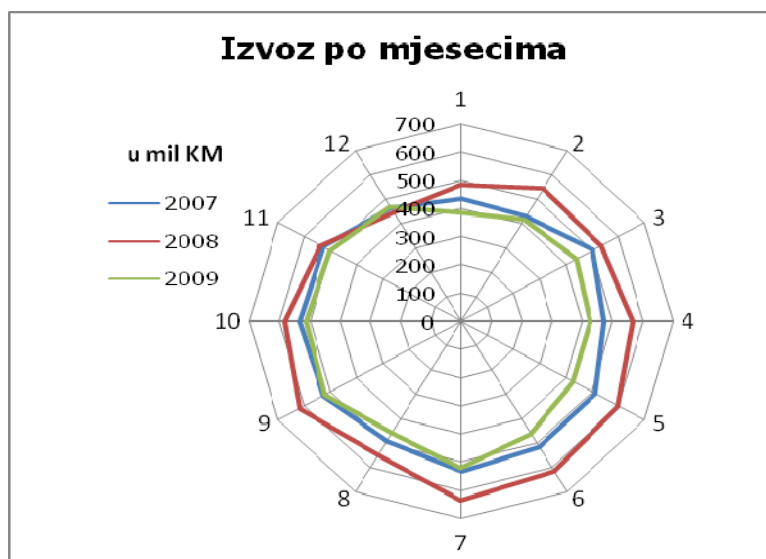
Analiza robne razmjene u periodu januar-decembar 2009.godine je nastavak već objavljenih analiza u prethodnim brojevima Biltena. Prethodna 2009.godina, kao i drugo polugodište 2008.godine bilo je obilježeno periodom kasnije nazvanim period 'Velike recesije', praćeno ostrim padom cjelokupnog obima vanjskotrgovinske razmjene.

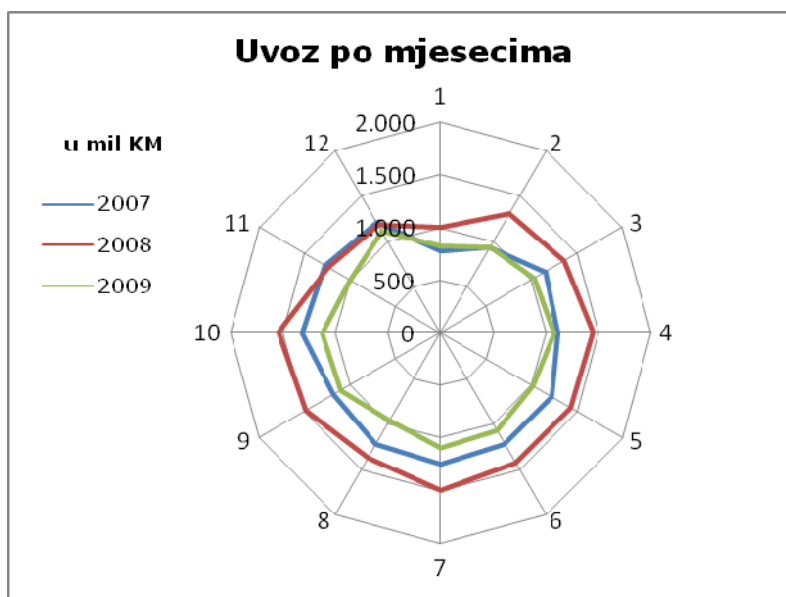
Grafikon 5. pokazuje kretanje robne razmjene u periodu januar 2003. i decembar 2009.godina, gdje je januar 2003 predstavljen kao baza (januar 2003=100). Iz priloženog grafikona je, pored distorzije kretanja robne razmjene početkom 2006.godine uzrokovane pozitivnim efektima uvođenja PDV-a na ekonomsko-fiskalnom prostoru BiH, primjetno opadanje obima robne razmjene BiH s inostranstvom, kako uvoza, tako i izvoza krajem trećeg kvartala 2008.godine. Izvoz je u periodu januar-decembar 2009.godine u odnosu na isti period prethodne godine smanjen za 17,63%, dok je uvoz opao za čak 24,18%. Snažniji pad uvoz u odnosu na izvoz prouzrokovao je prividno poboljšanje slike vanjskotrgovinske razmjene kroz smanjenje deficita robne razmjene od 28,78%. Pokrivenost uvoza izvozom za 2009.godinu je 44,79%.

	2007/2006	2008/2007	2009/2008	II/I 08	III/II 08	IV/III 08	I/IV 09/08	II/I 09	III/II 09	IV/III 09
Izvoz	14,96%	13,09%	-17,63%	13,76%	0,93%	-12,98%	-20,67%	5,77%	13,66%	-0,76%
Uvoz	22,04%	17,18%	-24,18%	17,23%	1,26%	-9,41%	-29,13%	13,05%	-0,32%	2,46%
Deficit	27,91%	20,23%	-28,78%	19,82%	1,49%	-6,90%	-34,69%	18,86%	-10,24%	5,37%
Pokrivenost	-5,80%	-3,49%	8,64%	2,20%	0,23%	2,77%	-7,84%	5,14%	-9,95%	2,83%

Tabela 1.

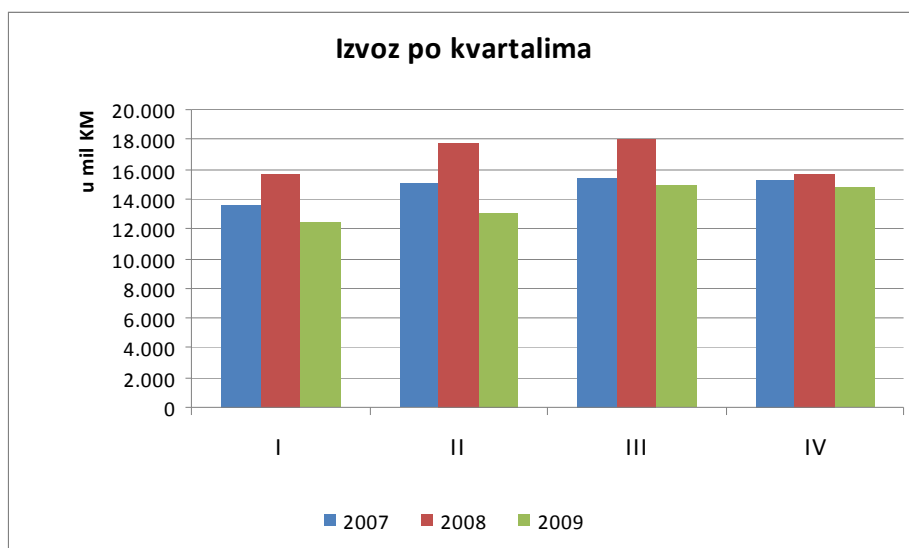

Grafikon 6.

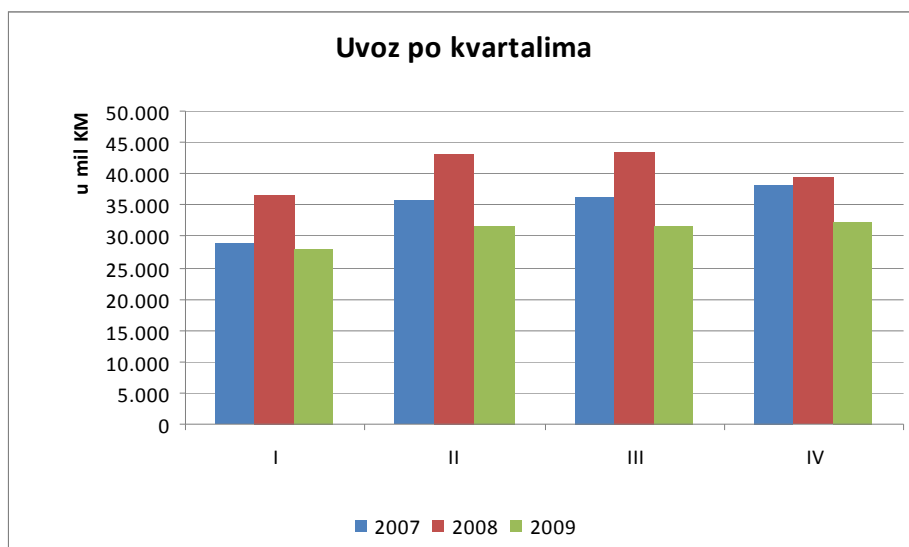

Grafikon 7.

Grafikoni 6. i 7. pokazuju kretanja uvoza i izvoza u posljednje tri godine po mjesecima. Kao što možemo primjetiti površina koja predstavlja 2009.godinu je i na grafu 'izvoz' i na grafu 'uvoz' najmanja. Poklapanje krive izvoza u 2009. i 2008.godini u četvrtom kvadrantu koji ujedno predstavlja četvrti kvartal ukazuje na mogući oporavak ili je takvo slika samo posljedica činjenice da je posljednji kvartal 2008.godine imao porazne podatke.

Grafikon 8.

Grafikon 9.

Grafikoni 8.i 9. nude sliku izvoza i uvoza po kvartalima u 2007, 2008.i 2009.godini. Zeleni stubovi označavaju vrijednosti izvoza, odnosno uvoza u kvartalima 2009.godine. Slika jasno pokazuje da su vrijednosti u 2009.godini značajno manje od vrijednosti u 2008, pa i u 2007.godini. Kao što smo već napomenuli kod grafikona 6. podaci za izvoz za četvrti kvartal pokazuju izvjesno poboljšanje u smislu približavanja vrijednosti u 2008.godini. Tek detaljnijim uvidom u strukturu i količine možemo dati precizniji uvid u prirodu ovih kretanja.

Uvoz

r.br	HSC ⁶	GRUPA PROIZVODA-UVOZ	UDIO U 2007.	UDIO U 2008.	UDIO U 2009.	2008/2007	2009/2008
1	27	Min.goriva, ulja; električna energija;	14,04%	16,39%	15,28%	36,82%	-29,33%
2	84	Mašine, aparati i mehanički uređaji, njihovi dijelovi	11,19%	10,01%	9,09%	4,81%	-31,13%
3	87	Vozila, osim šinskih vozila	7,33%	7,44%	6,20%	18,92%	-36,82%
4	85	Električne mašine, oprema i njihovi dijelovi, aparati	5,69%	10,81%	5,80%	122,81%	-59,36%
5	39	Plastične mase i proiz.od plast.masa	3,90%	3,85%	4,23%	15,74%	-16,77%
6	30	Farmaceutski proizvodi	2,30%	2,38%	3,40%	21,32%	8,03%
7	73	Proizvodi od željeza i čelika	2,84%	3,69%	2,76%	51,95%	-43,15%
8	22	Pića, alkoholi i sirće	2,18%	2,02%	2,55%	8,29%	-4,32%
9	72	Željezo i čelik	5,56%	5,11%	2,45%	7,71%	-63,65%
10	48	Papir i karton; proizvodi	1,85%	1,66%	2,05%	5,47%	-6,67%
11	64	Obuća i slični proizvodi	1,52%	1,37%	1,65%	5,70%	-9,11%
12	21	Razni prehrambeni proizvodi	1,28%	1,23%	1,58%	12,07%	-2,41%
13	94	Namještaj	1,70%	1,58%	1,56%	8,93%	-24,74%
14	33	Eterična ulja i smole	1,22%	1,17%	1,50%	11,94%	-2,59%
15	76	Aluminij i proizvodi od aluminija	1,62%	1,39%	1,49%	0,54%	-18,86%
		UKUPAN UVOZ	100%	100%	100%	17,18%	-24,18%
		OSTALO	35,77%	34,72%	38,42%	13,72%	-16,09%
		UKUPNO PRVIH 15	64,22%	70,10%	61,58%	27,90%	-33,40%

Tabela 2.

U tabeli 2. nalazi se petnaest grupa proizvoda klasificiranih po Harmonizovanom sistemu kodova Svjetske trgovinske organizacije. Udio ovih petnaest grupa proizvoda u 2009.godini u ukupnom uvozu Bosne i Hercegovine iznosio je preko 60%, tačnije 61,58%, dok je isti podatak za 2008.godinu bio čak 10% više, odnosno 70,1%. Najveći pad uvoza unutar top petnaest grupa proizvoda zabilježen je za grupu 'željezo i čelik' (-63,65%), zatim za grupu 'električne mašine, oprema i njihovi dijelovi i aparati' (-59,36%) i grupu 'proizvodi od željeza i čelika'. Pad uvozne vrijednosti svih baznih metala, a posebno željeza i čelika ne mora nužno značiti smanjenu količinu uvoza. Taj pad je rezultat oštrog pada cijena baznih metala na svjetskom tržištu, kao posljedica smanjene potražnje i kontrakcije globalnog tržišta. Tome u prilog ide i pad uvoza tzv. kapitalnih dobara ('mašine, aparati i mehanički uređaji' i 'električne mašine, oprema, aparati').

⁶ Harmonizovani sistem kodova Svjetske trgovinske organizacije

Banja Luka: Bana Lazarevića, 78 000 Banja Luka, Tel/fax: +387 51 335 350, E-mail: oma@uino.gov.ba
Sarajevo: Đoke Mazalića 5, 71 000 Sarajevo, Tel:+387 33 279 553, Fax:+387 33 279 625, Web: www.oma.uino.gov.ba

Izvoz

r.br	HSC	GRUPA PROIZVODA-IZVOZ	UDIO U 2007.	UDIO U 2008.	UDIO U 2009.	2008/2007	2009/2008
1	27	Min.goriva, ulja; električna energija;	7,96%	9,84%	13,68%	39,82%	14,51%
2	94	Namještaj	7,53%	7,68%	9,51%	15,35%	1,92%
3	84	Mašine, aparati i mehanički uređaji, njihovi dijelovi	10,26%	9,11%	7,65%	0,36%	-30,78%
4	44	Drvo i proizvodi od drveta; drveni ugalj	8,83%	7,33%	7,07%	-6,05%	-20,59%
5	76	Aluminij i proizvodi od aluminija	10,75%	9,76%	6,86%	2,72%	-42,10%
6	64	Obuća i slični proizvodi	5,84%	5,43%	6,17%	5,17%	-6,34%
7	73	Proizvodi od željeza i čelika	7,73%	8,13%	5,63%	18,95%	-42,96%
8	72	Željezo i čelik	6,39%	6,77%	4,52%	19,80%	-45,04%
9	62	Odjeća i pribor za odjeću, osim pletenih i heklanih	3,24%	3,02%	3,18%	5,50%	-13,41%
10	28	Anorganski hemijski proizvodi	3,63%	3,90%	3,17%	21,38%	-33,04%
11	85	Električne mašine, oprema i njihovi dijelovi, aparati	2,59%	2,71%	2,99%	18,37%	-9,07%
12	48	Papir i karton; proizvodi	1,70%	1,84%	2,57%	22,65%	14,92%
13	39	Plastične mase i proiz.od plast.masa	2,20%	1,98%	1,99%	1,69%	-17,35%
14	87	Vozila, osim šinskih vozila	1,64%	1,74%	1,77%	19,68%	-15,83%
15	61	Odjeća i pribor za odjeću, pleteni i heklani	0,90%	0,93%	1,38%	17,26%	22,51%
UKUPNO IZVOZ			100,00%	100,00%	100,00%	13,09%	-17,63%
OSTALO			18,81%	19,83%	21,86%	19,19%	-9,20%
UKUPNO PRVIH 15			81,19%	80,17%	78,14%	11,68%	-19,72%

Tabela 3.

Slika strukture izvoza prikazana je u tabeli 3. Prvih petnaest proizvoda kod izvoza ima nešto veći udio u ukupnom izvozu. 2009.godina je prva godina u kojoj je ovaj udio ispod 80%, odnosno iznosi 78,14%. Isto tako, podatak da je pad izvoza unutar petnaest prvih grupa proizvoda (po obimu) veći od stope rasta/pada ukupnog izvoza ukazuje na vrlo visok rang koncentracije izvoza BiH, odnosno na veliku ovisnost ukupnog izvoza od te malobrojne grupe proizvoda. Pad izvoza ostalih proizvoda, koji ne spadaju u prvih petnaest je svega 9,2%. Najveći izvoz ostvarila je grupa proizvoda 'mineralna goriva, mineralna ulja, električna energija'. U 2009.godini udio ove grupe u ukupnom izvozu iznosio je 13,68%. Vrlo stabilan rast izvoza električne energije zajedno sa puštanjem u pogon rafinerije 'Brod' doprinijeli su tome da ova grupa proizvoda bilježi rast od 14,51% u ovoj godini u odnosu na prethodnu. Najveći pad izvoza zabilježen je kod grupa proizvoda baznih metala, i to 'željezo i čelik' 45,04%, 'proizvodi od željeza i čelika' 42,96%, te 'aluminij i proizvodi od aluminija' 42,1%.

Zaključujemo da su u periodu januar-decembar 2009.godine zabilježeni sljedeći trendovi u robnoj razmjeni Bosne i Hercegovine sa inostranstvom:

- **Pad izvoza za 17,63% u odnosu na isti period prethodne godine**
- **Pad uvoza za 24,18%**
- **Smanjenje vanjskotrgovinskog deficita za 28,78%**
- **Pokrivenost uvoza izvozom 44,79%**

Konsolidovani izvještaji

(pripremila: Mirela Kadić, pomoćnik za istraživački rad)

Tabela 1. (Konsolidovani izvještaji: BiH: država, entiteti, Brčko Distrikt, kantoni)

1. Konsolidovani izvještaj uključuje:
 - prihode i rashode budžeta BiH
 - prihode i rashode budžeta Brčko Distrikta
 - prihode i rashode budžeta RS
 - prihode i rashode budžeta FBiH
 - prihode i rashode budžeta kantona
2. U izvještaj je uključena amortizacija vanjskog duga

Tabele 2.1. – 2.3 (Konsolidovani izvještaji: kantoni)

1. Konsolidovani izvještaj uključuje:
 - Prihode i rashode budžeta kantona
 - Prihode i rashode budžeta pripadajućih općina

BiH: država, entiteti, Brčko distrikt, kantoni

	2009	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Ukupno
1	Prihodi (11+12+13+14)	361.424.240	384.566.668	438.976.489	576.343.281	448.816.096	470.088.338	488.648.779	443.100.601	468.531.677	474.611.344	411.065.144	549.058.019	5.515.230.675
11	Prihodi od poreza	319.159.691	340.204.085	382.917.307	398.596.255	374.040.868	369.252.263	401.826.309	391.654.573	405.410.266	402.448.312	345.866.048	475.638.736	4.607.014.714
	Porezi na dohodak i dobit	23.185.593	39.044.313	76.119.523	102.222.090	52.339.929	42.677.971	46.454.764	43.861.568	43.978.131	40.652.075	38.145.413	81.572.570	630.253.941
	Porez na imovinu	2.616.954	2.550.559	1.618.842	1.547.039	1.591.952	1.682.939	1.761.066	1.523.452	1.475.482	1.474.880	1.364.805	3.020.213	22.228.182
	Prihodi od indirektnih poreza	292.781.079	297.423.279	304.253.150	294.137.097	319.854.294	324.735.731	352.919.253	344.999.821	359.764.114	360.101.457	306.262.176	388.932.736	3.946.164.187
	Ostali porezi	576.065	1.185.934	925.792	690.030	254.693	155.622	691.226	1.269.731	192.538	219.901	93.654	2.113.218	8.368.405
12	Neporezni prihodi	37.494.537	42.486.428	55.152.413	174.733.679	72.804.915	89.457.490	83.355.114	49.961.609	57.084.279	69.246.327	53.681.830	65.884.137	851.342.757
13	Grantovi	4.750.762	1.736.662	852.211	2.949.876	1.958.317	10.886.970	3.331.858	1.310.791	5.842.592	2.884.265	11.019.413	6.566.757	54.090.473
14	Ostali prihodi	19.251	139.492	54.558	63.471	11.996	491.614	135.498	173.629	194.541	32.440	497.853	968.389	2.782.731
2	Rashodi (21+22+23)	312.034.174	355.317.558	438.010.913	450.122.979	447.094.429	486.291.956	445.276.325	416.023.776	456.913.852	468.366.606	474.647.402	818.468.638	5.568.568.606
21	Tekući izdaci	312.356.982	354.116.283	440.215.349	448.224.293	447.688.445	486.867.639	442.972.909	415.772.278	460.217.095	458.501.188	477.666.435	771.297.213	5.515.896.110
	Bruto plate i naknade	195.867.926	222.173.513	223.009.579	221.169.481	223.704.039	239.793.495	181.721.865	214.994.718	213.222.695	207.439.306	216.667.571	283.199.835	2.642.964.022
	Izdaci za materijal i usluge	23.494.698	33.709.169	39.136.903	45.382.301	43.084.254	52.135.292	40.515.301	40.416.594	52.324.124	51.419.259	50.600.918	152.418.498	624.637.311
	Grantovi	91.083.780	94.197.742	164.843.223	179.452.325	164.426.852	174.365.279	217.028.434	150.400.113	188.806.418	194.522.291	201.814.533	322.109.571	2.143.050.562
	Izdaci za kamate i ostale naknade	1.910.579	4.035.858	13.225.644	2.220.186	16.473.300	20.573.573	3.707.309	9.960.853	5.863.858	5.120.332	8.583.413	13.569.308	105.244.214
22	Ostali rashodi	280.439	1.286.094	1.407.840	2.389.385	1.475.933	1.433.146	2.348.448	432.195	827.561	-149.103	616.751	38.196.501	50.545.190
23	Neto pozajmljivanje*	-603.248	-84.819	-3.612.276	-490.699	-2.069.949	-2.008.829	-45.032	-180.697	-4.130.805	10.014.521	-3.635.783	8.974.924	2.127.307
3	Neto nabavka nefinansijskih sredstava	7.795.295	10.157.560	15.318.561	11.423.096	17.652.866	30.765.798	17.302.324	23.579.660	30.767.080	15.869.154	24.181.392	69.149.865	273.962.652
4	Vladin suficit/deficit (1-2-3)	41.594.772	19.091.550	-14.352.985	114.797.206	-15.931.199	-46.969.416	26.070.131	3.497.165	-19.149.255	-9.624.416	-87.763.651	-338.560.484	-327.300.583
5	Neto finansiranje**	-1.982.327	-6.304.047	11.916.135	97.911.531	149.730.473	-26.977.634	371.654.481	-168.888.753	-10.832.647	-12.291.253	-20.296.044	185.764.361	569.404.277

Tabela 1.

Bosansko-podrinjski kanton, I-XII 2009.g.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I-XII 2009
1 Prihodi (11+12+13+14)	2.516.509	2.478.733	2.231.419	3.298.174	3.666.737	2.602.777	3.153.259	2.974.290	3.144.377	6.715.489	2.596.955	5.636.997	41.015.715
11 Prihodi od poreza	2.141.951	1.973.848	1.900.398	2.680.304	2.175.842	2.244.316	2.800.718	2.587.731	2.646.519	2.687.889	2.233.765	2.394.253	28.467.534
Porezi na dohodak i dobit	165.920	98.254	64.954	694.777	231.349	253.069	254.818	207.443	259.264	241.429	256.101	310.189	3.037.566
Porez na imovinu	30.880	23.956	11.004	22.316	14.880	20.703	26.678	57.762	26.788	25.124	12.158	29.966	302.216
Indirektni porezi	1.942.462	1.851.298	1.823.950	1.963.076	1.929.482	1.970.398	2.519.132	2.322.354	2.360.261	2.421.201	1.965.137	2.053.456	25.122.207
Ostali porezi	2.689	341	490	135	131	146	90	171	206	136	370	641	5.546
12 Neporezni prihodi	296.728	248.296	252.575	498.658	545.462	256.576	237.221	210.193	351.832	388.051	275.392	539.286	4.100.269
13 Grantovi	76.252	254.423	76.491	112.147	940.932	96.422	105.072	169.928	141.876	3.633.069	83.499	2.696.727	8.386.839
14 Ostali prihodi	1.578	2.165	1.955	7.065	4.502	5.463	10.249	6.437	4.150	6.480	4.299	6.731	61.073
2 Rashodi (21+22)	2.932.191	2.961.305	3.288.815	3.069.889	3.797.848	3.286.887	3.213.545	3.441.089	2.760.307	4.003.749	3.728.269	5.532.582	42.016.478
21 Tekući izdaci	2.933.057	2.961.626	3.289.178	3.070.531	3.797.848	3.287.208	3.213.864	3.441.326	2.759.039	4.004.224	3.728.269	5.533.057	42.019.228
Bruto plaće i naknade	1.656.581	2.077.436	1.825.636	1.872.409	1.787.438	1.815.646	1.746.258	2.001.458	1.706.711	1.976.396	1.923.006	2.050.718	22.439.693
Izdaci za materijal i usluge	339.204	360.786	485.728	326.598	371.758	325.792	251.389	230.019	277.070	459.662	526.154	705.742	4.659.903
Grantovi	875.438	522.065	976.499	868.381	1.637.258	1.144.709	1.163.496	1.183.817	773.361	1.567.272	1.265.205	2.775.782	14.753.283
Izdaci za kamate i ostale naknade	61.834	1.339	1.315	3.143	1.394	1.060	52.721	978	1.015	895	904	815	127.413
Doznake nižim potrošackim jedinicama	0	0	0	0	0	0	0	25.055	882	0	13.000	0	38.937
22 Neto pozajmljivanje*	-866	-321	-363	-642	0	-321	-319	-238	1.269	-475	0	-475	-2.751
3 Neto nabavka nefinansijskih sredstava	42.336	29.056	108.165	129.331	45.605	283.427	63.553	48.147	323.015	293.749	108.546	603.325	2.078.255
4 Vladin suficit/deficit (1-2-3)	-458.019	-511.629	-1.165.561	98.953	-176.715	-967.537	-123.839	-514.946	61.055	2.417.990	-1.239.860	-498.910	-3.079.018
5 Neto finansiranje**	-180.889	0	-14.968	-14.279	-15.274	-13.632	-153.329	-13.503	-14.400	-13.351	-13.981	8.686.807	8.239.199

Tabela 2.1.

Posavski kanton, I-XII 2009.g.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I-XII 2009
1 Prihodi (11+12+13+14)	2.910.075	2.046.434	2.669.607	3.072.257	4.071.836	2.525.487	3.155.825	2.781.811	2.856.071	2.982.330	2.649.026	6.238.633	37.959.393
11 Prihodi od poreza	2.136.462	1.681.150	2.059.492	2.541.017	2.073.835	2.078.148	2.607.767	2.298.482	2.389.095	2.393.926	2.045.021	2.002.727	26.307.121
Porezi na dohodak i dobit	146.828	136.598	379.781	742.126	305.884	277.011	260.996	171.451	266.832	219.828	273.239	363.941	3.544.512
Porez na imovinu	50.711	33.473	24.064	34.033	29.860	57.063	60.253	44.315	41.295	37.581	23.952	34.733	471.332
Indirektni porezi	1.921.038	1.494.251	1.639.368	1.759.756	1.734.110	1.741.539	2.282.614	2.076.824	2.078.320	2.130.714	1.745.393	1.599.569	22.203.495
Ostali porezi	17.885	16.828	16.280	5.103	3.982	2.535	3.905	5.891	2.649	5.804	2.437	4.484	87.782
12 Neporezni prihodi	551.256	365.285	585.424	390.720	439.441	397.806	523.750	458.330	420.984	474.487	450.684	207.816	5.265.983
13 Grantovi	222.356	0	24.691	140.520	1.558.561	49.534	24.308	25.000	45.992	113.917	153.321	4.028.090	6.386.290
14 Ostali prihodi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2 Rashodi (21+22)	2.701.954	3.378.787	2.684.321	2.631.034	3.030.513	2.861.138	2.761.386	2.779.376	2.993.966	3.017.526	2.761.906	3.803.759	35.405.666
21 Tekući izdaci	2.701.954	3.378.787	2.684.321	2.631.034	3.034.013	2.861.138	2.761.386	2.779.376	2.993.966	3.017.526	2.761.906	3.805.759	35.411.166
Bruto plaće i naknade	1.701.767	1.734.507	1.740.624	1.733.790	1.727.073	1.706.055	1.462.629	1.873.295	1.609.703	1.648.546	1.628.657	1.618.982	20.185.629
Izdaci za materijal i usluge	659.345	691.407	692.630	545.157	556.708	637.755	414.021	500.554	714.527	630.542	535.363	811.870	7.389.877
Grantovi	324.360	951.680	248.399	352.086	750.233	517.328	869.877	404.200	668.510	737.158	596.753	1.373.775	7.794.359
Izdaci za kamate i ostale naknade	16.483	1.193	2.668	0	0	0	14.858	1.327	1.227	1.280	1.133	1.132	41.301
Doznake nižim potrošackim jedinicama	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
22 Neto pozajmljivanje*	0	0	0	0	-3.500	0	0	0	0	0	0	-2.000	-5.500
3 Neto nabavka nefinansijskih sredstava	348.928	293.344	92.342	64.917	444.477	151.765	214.957	204.229	213.298	267.129	266.803	796.111	3.358.300
4 Vladin suficit/deficit (1-2-3)	-140.807	-1.625.696	-107.056	376.306	596.846	-487.416	179.483	-201.794	-351.193	-302.325	-379.683	1.638.764	-804.573
5 Neto finansiranje**	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1.800.000	0	0	1.800.000

Tabela 2.2.

Zapadnohercegovački kanton, I-XII 2009.g.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	I-XII 2009
1 Prihodi (11+12+13+14)	6.478.714	7.175.677	7.776.554	6.792.348	8.422.695	5.906.556	10.481.545	6.843.073	7.502.279	7.063.033	5.614.126	7.925.984	87.982.584
11 Prihodi od poreza	5.481.697	4.889.810	6.524.273	5.761.106	5.229.806	4.738.761	9.321.464	5.845.448	5.972.714	5.809.289	4.675.957	6.664.466	70.914.792
Porezi na dohodak i dobit	924.553	1.167.962	2.665.387	1.740.347	1.320.838	705.244	3.351.347	1.064.000	1.103.481	900.541	725.705	2.252.861	17.922.266
Porez na imovinu	361.837	275.365	254.451	172.888	165.496	68.601	95.095	78.519	167.796	106.220	63.951	94.081	1.904.300
Indirektni porezi	4.009.101	3.341.176	3.503.147	3.771.461	3.691.551	3.766.108	5.547.131	4.544.027	4.617.084	4.766.959	3.848.995	4.122.704	49.529.442
Ostali porezi	186.207	105.308	101.288	76.411	51.922	198.808	327.892	158.902	84.352	35.568	37.306	194.820	1.558.784
12 Neporezni prihodi	837.627	2.259.053	1.189.174	995.398	1.243.837	926.015	1.104.755	974.919	1.391.537	890.364	760.038	1.176.872	13.749.588
13 Grantovi	158.989	26.815	44.215	35.845	1.924.276	206.156	55.326	22.706	138.028	252.228	166.103	84.646	3.115.331
14 Ostali prihodi	400	0	18.892	0	24.776	35.624	0	0	0	111.153	12.028	0	202.874
2 Rashodi (21+22)	6.418.958	7.997.621	10.666.129	8.824.386	7.021.331	6.696.268	8.244.343	6.800.072	6.432.651	7.438.439	5.096.132	8.526.701	90.163.030
21 Tekući izdaci	6.368.958	7.997.621	10.636.129	8.802.600	7.019.459	6.696.268	8.244.343	6.800.072	6.432.651	7.438.439	5.096.132	8.526.701	90.059.372
Bruto plaće i naknade	4.000.859	4.131.699	4.109.509	3.998.623	3.989.277	4.067.389	3.456.276	3.962.179	3.919.789	3.976.237	3.041.772	4.392.839	47.046.448
Izdaci za materijal i usluge	991.775	1.193.249	1.095.740	1.173.813	1.174.631	793.058	689.044	523.100	865.217	1.149.922	722.500	1.660.138	12.032.187
Grantovi	1.174.548	2.403.531	5.038.922	3.233.173	1.588.058	1.485.399	3.657.966	2.000.763	1.330.811	1.910.477	1.030.058	2.075.739	26.929.445
Izdaci za kamate i ostale naknade	16.274	50.093	46.548	59.571	43.911	55.208	91.532	71.272	68.320	100.783	64.413	111.547	779.471
Doznake nižim potrošackim jedinicama	185.502	219.049	345.410	337.420	223.582	295.214	349.526	242.758	248.515	301.020	237.388	286.439	3.271.822
22 Neto pozajmljivanje*	50.000	0	30.000	21.786	1.872	0	0	0	0	0	0	0	103.658
3 Neto nabavka nefinansijskih sredstava	422.681	412.684	115.734	318.688	180.654	214.918	473.101	319.139	-12.924	95.774	355.892	631.183	3.527.523
4 Vladin suficit/deficit (1-2-3)	-362.925	-1.234.627	-3.005.309	-2.350.726	1.220.711	-1.004.630	1.764.101	-276.138	1.082.552	-471.179	162.103	-1.231.901	-5.707.969
5 Neto finansiranje**	-34.939	-1.028.563	-93.711	3.371.769	-83.298	-108.903	-163.864	134.979	-343.631	-309.298	-95.996	-2.255.875	-1.011.330

Tabela 2.3.